

דשמיא

בסייעתא

שְׁלִישׁ בַּמִּקְרָא

גליון 14

'לעולם ישלש אדם שנזתיו שליש במקרא'

פרשת בחקותי ה' אלפים תשע"ח

מגזיין תנ"ך ללימוד והעמקה בנושאים וסוגיות בכתבי הקודש

וַיְבַזֵּר אֶת שֵׁבֶט יְהוּדָה אֶת הַר צִיּוֹן אֲשֶׁר אָהַב

ההספק השבועי:

תורה: פרשת בחקותי

נביאים: שמואל ב פרקים טו-יט

כתובים: תהלים פרקים ז-יד

תוכן העניינים:

ב	תמצית העניינים
ב	סוגיא במקרא
ב	שערי תהלים
ב	פרשני המקרא

בשער - תמונה ישנה של הר ציון

יוצא לאור ע"י מערכת "שליש במקרא".

ליצירת קשר:

shlishe24@gmail.com

התמונות באדיבות "ויקיפדיה".

תמצית הענינים

תמצית הפרקים הנלמדים בהספק השבועי

תורה: פרשת בהר

הטובות שיקבלו ישראל, אם ילכו בחקות ה'.
הרעות שיבואו על ישראל אם לא ישמרו את חוקי ה'.
פרשת ערכים.
איסור המרת בהמת קדשים.
צורת גאולת בתים וקרקעות שהוקדשו.
דיני בכור ומעשר בהמה.

נביאים: שמואל-ב פרקים כ-כד

פרק כ

מרד שבע בן בכרי.
דוד שולח את עמשא - שר הצבא החדש, לאסוף את יהודה כדי להילחם בשבע.
עמשא מתאחר, ודוד שולח את אבישי לצור על שבע.
יואב מצטרף לאבישי, ובדרך הורג את עמשא.
יואב צר על אבלה בית המעכה, שם שוהה שבע, ויואב פונה מעל העיר.

פרק כא

רעב פוקד את הארץ שלוש שנים רצופות, וה' אומר לדוד שזה בעון מה שעשה שאול לגבעונים.
דוד מוסר לגבעונים שבעה מצאצאי שאול, והם ממיתים אותם.
עוד ממלחמות דוד ואנשיו עם פלשתים.

פרק כב

שירת דוד.

פרק כג

דברי דוד האחרונים.
גיבורי דוד.

פרק כד

ה' מסית את דוד למנות את ישראל.
ה' מביא מגיפה על ישראל.
גד אומר לדוד לבנות מזבח בגורן ארונה היבوسی.
דוד בונה שם מזבח ומעלה עולות ושלמים, וה' עוצר את המגיפה.

"על פלאי בים".

אמר רבי תנחום בר חנילאי: לעולם ישלש אדם שנותיו - שלישי במקרא, שלישי במשנה, שלישי בתלמוד. מי ידע איניש כמה חיי? כי קאמרינן ביומי. ('עבודה זרה' יט)

רש"י: ביומי - ב' ימים מקרא, וב' ימים משנה וכו', וכן כל שבוע ושבוע.

'תוספות': ליומי - בכל יום.

סוגיא במקרא

דוד המלך וספר תהלים

הרב פתחיה ברזילי

ספר תהלים שונה וייחודי הוא בין כל כתבי הקודש, ונראה שאין הוא שונה רק במהותו, אלא גם זהותו של המחבר אף היא שונה וייחודית באופן וצורת היחס שלו מול הקב"ה.

ייחודיותו של ספר תהלים היא בכך שאין בכל כתבי הקודש ספר שכל עניינו הוא שירים תפילות ושבחים להקב"ה, ואף שמצינו באי אילו ספרים תפילות או שירות, [כגון שירת חנה או תפילתו של דניאל], אך לא מצינו ספר שזה כל עניינו [מלבד שיה"ש ואכמ"ל].

אכן המתבונן במקרא בסיפורי התורה על דוד המלך, אינו יכול שלא לראות ולהשים אל ליבו עניין אחד שבוולט מאוד באישיותו של דוד המלך, דוד הגדרתו היא כפי שמשקף בסיפורי התורה: מתהלך לפני ה', מתהלך הוא עם ה', ואף הקב"ה נמצא לו בכל עת.

נבוא מעט ללקט מעט מפסוקי הנביאים בעניין זה:

רואים אנו זאת כשאחד מהנערים שלפני שאול מספר לו על דוד, רואה הוא כי א' ממעלותיו היא "ה' עמו"

וַיַּעַן אֶחָד מֵהַנְּעָרִים וַיֹּאמֶר הִנֵּה רָאִיתִי בֶן לַיְשִׁי בֵּית הַלְחָמִי יָדַע נֶגֶן וְגִבּוֹר חַיִל וְאִישׁ מִלְחָמָה וְנָבוֹן דְּבָר וְאִישׁ תֹּאֵר וְיֵי עֲמוֹ: (א' ט"ז יח')

כמו"כ במלחמתו מול גליית ניגש הוא למלחמה בסדר הליכה בשם ה':

וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל הַפְּלִשְׁתִּי אַתָּה בָּא אֵלַי בְּחָרָב וּבַחֲנִית וּבְכִידוֹן וְאֲנֹכִי בָּא אֵלַיךְ בְּשֵׁם יְיָ צְבָאוֹת אֱלֹהֵי מַעְרְכוֹת יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר חָרַפְתָּ: הַיּוֹם הַזֶּה יִסְגְּרָךְ יְיָ בְּיָדִי וְהִפִּיתָךְ וְהִסְרִיתִי אֶת רֹאשְׁךָ מֵעַלְיָךְ וְנָתַתִּי פֶגֶר מַחֲנֵה פְּלִשְׁתִּים הַיּוֹם הַזֶּה לְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְחַיִּית הָאָרֶץ וַיִּדְעוּ כָּל הָאָרֶץ כִּי יֵשׁ אֱלֹהִים לְיִשְׂרָאֵל: וַיִּדְעוּ כָּל הַקָּהָל הַזֶּה כִּי לֹא בְּחָרָב וּבַחֲנִית יְהוֹשִׁיעַ יְיָ כִּי לַיְיָ הַמִּלְחָמָה וְנָתַן אֶתְכֶם בְּיָדוֹ: (א' י"ז מה' מז')

ואף שאול רואה הוא כי ה' עימו כמ"ש:

וַיֵּרָא שְׂאוֹל מִלְפָּנָי דָּוִד כִּי הָיָה יְיָ עִמּוֹ וַיַּמְעַם שְׂאוֹל סָר: (א' י"ח יב')
וַיֵּרָא שְׂאוֹל וַיִּדַע כִּי יְיָ עִם דָּוִד: (א' י"ח כח')

וכן בכל סדרי מלחמותיו של דוד, אין הוא יוצא למלחמה אא"כ הקב"ה מורה לו לעשות כך:

וַיִּשְׂאֵל דָּוִד בַּיְיָ לֵאמֹר הֲאֵלֶךְ וְהִפִּיתִי בַּפְּלִשְׁתִּים הֲאֵלֶה וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל דָּוִד לֵךְ וְהִפִּיתִי בַּפְּלִשְׁתִּים וְהוֹשַׁעְתָּ אֶת קַעְיִלָה: (א' כ"ג ב')

וַיִּשְׂאֵל דָּוִד בַּיְיָ לֵאמֹר אֲרֻדְף אַחֲרַי הַגָּדוֹד הַזֶּה הֲאִשְׁגֵנוּ וַיֹּאמֶר לוֹ רְדֹף כִּי הִשַׁג תִּשְׁיַג וְהִצַּל תִּצְיִל: (א' ל' ח')

כמו"כ רואים אנו כי אף מאורעות שנראה שיש לתלותם במקרים, דוד תולה זאת בהקב"ה:

הנה היום הזה ראו עיניך את אשר נתנה :: היום בידי במערה ואמר להרגך ותחס עליך ואמר לא
אשלח ידי באדני כי משיח :: הוא: (א' כ"ד יא')
וישמע דוד כי מת נבל ויאמר ברוך :: אשר רב את ריב חרפתי מיד נבל ואת עבדו חשך מרעה ואת
רעת נבל השיב :: בראשו: (א' כ"ה לט')

את כוחו שואב הוא מהתחזקות בקב"ה:

ותצר לדוד מאד ויתחזק דוד ב:: אלהיו: (א' ל' ו')

ואת כל ניסי הצלתו זוקף הוא לישועת ה':

ויאמר דוד לא תעשו כן אחי את אשר נתן :: לנו וישמר אתנו ויתן את הגדוד הבא עלינו בידנו: (א' ל'
כ"ג)
ויען דוד את רכב ואת בענה אחיו בני רמון הבארתי ויאמר להם חי :: אשר פדה את נפשי מכל צרה:
(ב' ד' ט')

ואף בשעה בה הוא נרדף ע"י בנו אבשלום החפץ להורגו נפש, והוא מקבל בזיונות אין הוא מתפעל מכך אלא
תולה זו ביד ה':

ויאמר המלך לצדוק השב את ארון האלהים העיר אם אמצא חן בעיני :: והשבני והראני אתו ואת
נוה: ואם כה יאמר לא חפצתי בך הנני יעשה לי כאשר טוב בעיניו: (ב' ט"ו כה' - כו')
ויאמר המלך מה לי ולכם בני צריה כה יקלל כי :: אמר לו קלל את דוד ומי יאמר מדוע עשיתה
כן: ויאמר דוד אל אבישי ואל כל עבדיו הנה בני אשר יצא ממעי מבקש את נפשי ואף כי עתה בן
הימיני הנחו לו ויקלל כי אמר לו ::: אולי יראה :: בעיני והשיב :: לי טובה תחת קללתו היום הזה: (ב'
ט"ז י' יב')

עוד דוגמאות למכביר ישנן ולא נאריך בזה, אכן מה נאה ומה יפה הוא ספר תהילים המבטא את עיקר עניינו
של דוד, ההתהלכות לפני ה' ועם ה' בכל מקריו ותהפוכותיו וכמו שאומר דוד על עצמו:

**ודוד מכרכר בכל עז לפני ::, ויאמר דוד אל מיכל לפני :: אשר בחר בי מאביך ומכל ביתו לצאת אתי נגיד
על עם :: על ישראל ושחקתי לפני ::: ונקלתי עוד מזאת והייתי שפל בעיני ועם האמהות אשר אמרת
עמם אכבדה:**

שערי תהלים

מזמורי תהלים וסדר הא"ב

פרקים ט-י

{א} למנצח עלמות לבן מזמור לדוד:

{ב} אודה יי בכל לבי אספרה כל נפלאותיך:

{ג} אשמחה ואעלצה בה אשמרה שמך עליון:

{ד} בשוב אויבי אחור יפלו יאבדו מפניך:

{ה} כי עשית משפטי ודיני ישבת לכסא שופט צדק:

{ו} גערת גוים אבדת רשע שמם מחית לעולם ועד:

{ז} האויב תמו חרבות לנצח וערים נתשת אבד זכרם המה:

{ח} ויי לעולם ישב כונן למשפט כסאו:

{ט} והוא ישפט תבל בצדק ידיו לאמים במישרים:

{י} ויהי יי משגב לך משגב לעתות בצרה:

{יא} ויבטחו בה יודעי שמך כי לא עזבת דרשיך יי:

{יב} זמרו ליי ישב ציון הגידו בעמים עלילותיו:

{יג} כי דרש דמים אותם זכר לא שכח צעקת עניים:

{יד} חנני יי ראה עניי משנאי מרוממי משערי מות:

{טו} למען אספרה כל תהלתך בשערי בת ציון אגילה בישועתך:

{טז} טבעו גוים בשחת עשו ברשת זו טמנו נלכדה רגלם:

{יז} נודע יי משפט עשה בפעל כפיו נוקש רשע הגיון סלה:

{יח} ישונו רשעים לשאלה כל גוים שכחי אלהים:

{יט} כי לא לנצח ישכח אביון תקות עניים תאבד לעד:

{כ} קומה יי אל יעז אנוש ישפטו גוים על פניך:

{כא} שיתה יי מורה להם ידעו גוים אנוש המה סלה:

{א} למה יי תעמד ברחוק תעלים לעתות בצרה:

{ב} בגאות רשע ידלק עני יתפשו במזמות זו חשבו:

{ג} כי הלל רשע על תאות נפשו ובצע בה נאץ יי:

{ד} רשע כגבה אפו בל ידרש אין אלהים כל מזמותיו:

{ה} יחילו דרכיו בכל עת מרום משפטיך מנגדו כל צוריו יפיהו בהם:

{ו} אמר בלבבו בל אמוט לדר ודר אשר לא ברע:

{ז} אלה פיהו מלא ומרמות ותך תחת לשונו עמל ואון:

{ח} ישב במארב חצרים במסתרים יהרג נקי עיניו לחלכה יצפנו:

{ט} יארב במסתר כאריה בסכה יארב לחטוף עני יחטף עני במשכו ברשתו:

{י} ידכה ישח ונפל בעצומיו חיל כאים:

{יא} אמר בלבבו שכח אל הסתיר פניו בל ראה לנצח:

{יב} קומה יי אל נשא ידך אל תשכח עניים:

{יג} על מה נאץ רשע אלהים אמר בלבבו לא תדרש:

{יד} ראתה כי אתה עמל וכעס תביט לתת בידיך

עליך יעזב חלכה יתום אתה היית עוזר:

{טו} שבר זרוע רשע ורע תדרוש רשעו בל תמצא:

{טז} מלך עולם ועד אבדו גוים מארצו:

{יז} תאות עניים שמעת יי תכין לבם תקשיב אזנך:

{יח} לשפט יתום ודך בל יוסיף עוד לערץ אנוש מן הארץ:

אחד הנושאים אשר יש לרדן בהם בספר תהלים, הוא חלוקת הפרקים. אמנם לפנינו מחולק הספר ל-150 פרקים, אולם ישנם סדרי חלוקה אחרים.

יש אומרים כי כאשר מופיע מזמור שאין בראשו פתיח דוגמת "לדוד מזמור", הרי שהוא המשך של הפרק הקודם. בהספק השבועי יש שתי פרקים [ט-י] אשר השני אין לו פתיח, ויש אסמכתא נוספת לומר כי הוא המשך של הפרק הקודם. המזמורים בנויים על פי סדר הא"ב, כשאמנם אין סדר רציף לגמרי, אך נראה בהחלט כי שני המזמורים נכתבו מלכתחילה כמזמור אחד. נביא אפוא את המזמורים, ונשאיר זאת ללומדים.

פרקים אלו מובילים אותנו לשאלה נוספת. בפרקים אלו די ברור כי נכתבו ע"פ סדר הא"ב, ולא ברור מה קרה באמצע המזמור.

אולם השאלה מתגברת כיון שמצאנו בספר תהלים עוד כמה מקרים מעין אלו.

בספר תהלים יש שבעה פרקים נוספים אשר נכתבו ע"פ סדר הא"ב.

הפרק הידוע ביותר, הוא פרק קי"ט הקרוי בלשון חז"ל 'תמניא אפי', כיון שיש בו שמונה פסוקים המתחילים בכל אות ואות.

שני פרקים נוספים הכתובים ע"פ סדר א"ב שלם, הם הפרקים קי"א וקי"ב. בפרקים אלו כל חצי פסוק בערך מתחיל באות הבאה.

אולם יש פרקים אשר אין בהם את כל הא"ב באופן מושלם.

פרק אחד מוכר מאד, הוא פרק קמ"ה "תהילה לדוד", אשר אף הוא כתוב ע"פ סדר הא"ב אולם אין בו פסוק המתחיל באות נ'.

כמו"כ פרק כ"ה כולל פסוקים המתחילים בכל האותיות מלבד האות ו', וכן יש בו שתי פסוקים המתחילים באות ו' במקום האות ק'. מלבד זאת בפרק זה הפסוק האחרון מתחיל באות פ'.

פרק ל"ד אף הוא מחוסר האות ו', וכן הפסוק האחרון בו מתחיל בפ'.

ונסיים בפרק ל"ז [מסגרת מימין], אשר אף הוא כפרקים ט-י בהם פתחנו מסודר ע"פ הא"ב לסירוגין ככל פסוק שנין אולם אין בו רציפות מלאה.

בשבוע שעבר הארכנו בשיטות הפרשנים השונות לגבי זהות מחבר ספר תהלים.

אמנם אין אנו יודעים היאך נשתנה סדר הא"ב בפרקים אלו, אולם אם נאמר כי ספר התהלים נערך בשלבים, יתכן בהחלט כי במקרים מסוימים מחבר המזמור חיברו ע"פ סדר הא"ב בצורה מלאה, ואילו עורכי הספר [אנשי כנסת הגדולה?] שינו מספר פסוקים לצורך מסוים, ובכך איבדו במקצת את הסדר.

{א} לְדוֹד

אל תתחר במרעים אל תקנא בעשי עולה:

{ב} כי כחציר מהרה ימלו וכירק דשא יבולון:

{ג} בטח בני ועשה טוב שכן ארץ ורעה אמונה:

{ד} והתענג על יי ויתן לך משאלת לבך:

{ה} גול על יי דרךך ובטח עליו והוא יעשה:

{ו} והוציא כאור צדקה ומשפטך כצהרים:

{ז} דום על יי והתחולל לו

אל תתחר במצליח דרכו באיש עשה מזמות:

{ח} הרף מאף ועזב חמה אל תתחר אך להרע:

{ט} כי מרעים יכרתו וקוי יי המה ירשו ארץ:

{י} ועוד מעט ואין רשע והתבוננת על מקומו ואיננו:

{יא} ועננים ירשו ארץ והתענגו על רב שלום:

{יב} זמם רשע לצדיק וחרק עליו שניו:

{יג} אדני ישחק לו כי ראה כי יבא יומו:

{יד} חרב פתחו רשעים ודרכו קשתם להפיל עני ואביון לטבח ישרי דרך:

{טו} חרבם תבוא בלבם וקשתותם תשברנה:

{טז} טוב מעט לצדיק מהמון רשעים רבים:

{יז} כי זרועות רשעים תשברנה וסומך צדיקים יי:

{יח} יודע יי ימי תמימם ונחלתם לעולם תהיה:

{יט} לא יבשו בעת רעה ובימי רעבון ישבעו:

{כ} כי רשעים יאבדו

ואיבי יי כיקר כרים כלו בעשן כלו:

{כא} לזה רשע ולא ישלם וצדיק חונן ונותן:

{כב} כי מברכיו ירשו ארץ ומקלליו יכרתו:

{כג} מיי מצעדי גבר כוננו ודרכו יחפץ:

{כד} כי יפל לא יוטל כי יי סומך ידו:

{כה} נער הייתי גם זקנתי ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם:

{כו} כל היום חונן ומלזה וזרעו לברכה:

{כז} סור מרע ועשה טוב ושכן לעולם:

{כח} כי יי אהב משפט ולא יעזב את חסידיו לעולם נשמרו וזרע רשעים נכרת:

{כט} צדיקים ירשו ארץ וישכנו לעד עליה:

{ל} פי צדיק יהגה חכמה ולשונו תדבר משפט:

{לא} תורת אלהיו בלבבו לא תמעד אשריו:

{לב} צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו:

{לג} יי לא יעזבנו בידו ולא ירשיענו בהשפטו:

{לד} קנה אל יי ושמר דרכו

וירוממה לרשת ארץ בהכרת רשעים תראה:

{לה} ראיתי רשע עריץ ומתערה כאזרח רעון:

{לו} ויעבר והנה איננו ואבקשהו ולא נמצא:

{לז} שמר תם וראה ישר כי אחרית לאיש שלום:

{לח} ופשעים נשמדו יחדו אחרית רשעים נכרתה:

{לט} ותשועת צדיקים מיי מעוזם בעת צרה:

{מ} ויעזרם יי ויפלטם ויפלטם מרשעים ויושיעם כי חסו בו:

פרשני המקרא

תולדותיהם של מפרשי התנ"ך

רבי יוסף חיון

מאת: הרב משה שמואל פרל-גולד.

רבינו יוסף בן רבי אברהם הנשיא חיון, הוא מגדולי מפרשי המקרא, ומחשובי מעתיקי המסורת בספרד ופורטוגל בדור שקודם הגירוש.

מעטות הן הידיעות הביוגרפיות הידועות לנו על חיו של ר"י חיון, הדבר העיקרי הידוע לנו היא שבצעירותו נדד הר"י למדינת 'קסטיליא' (Castiella - קסטיאליה) שבספרד, שם היה לאחד מארבעת תלמידיו המובהקים [יחד עם מהר"י אבוהב השני מהר"י די-ליאון ומהר"ש מימי] של גאון קסטיליה, הלא הוא רבי יצחק בן יעקב קנפטון, בעל ספר 'דרכי הגמרא', שהעמיד אורה של תורה בספרד בדור שלפני הגירוש.

לאחר לימודיו אצל ר"י קנפטון, שב הר"י חיון למדינת הולדתו 'פורטוגל', שם היה למנהיגה של העיר 'ליסבון' (Lisboa - ליז'בואה), וממשיך דרך אבותיו שהיו נשיאים בעיר זו מדורי דורות, שם הוא משמש גם כראש ישיבה, וכפי תיאור תלמידו החסיד יעב"ץ בספרו 'אור החיים', וז"ל - 'ויהי להם לראש, יושב בשבת תחכמוני, זקן ונשוא פנים, הוא הראש הגדול מלא תורה כאחד האמוראים'.

תלמידיו של הר"י חיון הם מגדולי חכמי ספרד ופורטוגל בדור הגירוש, ואלו הם: רבי יצחק אברבנאל מפרש המקרא המפורסם. והשני לו רבי יוסף יעב"ץ המכונה 'החסיד יעב"ץ' מפרש פרקי אבות, רבי דוד בן רבי שלמה אבן יחייא בעל 'קב ונקי', ורבי אברהם חיון בעל 'אמרות טהורות', כולם מגדולי החכמים בדורם.

על השפעתו הרחבה של הר"י חיון בספרד, יכולים אנו ללמוד מכך שכשאחד מחכמי פורטוגל בשם רבי שמואל ן' חגת מבקש להתיר עגונה, הוא נאלץ לחזור בו מהתירו מחמת התנגדותו של רי"ח.

ממשפחתו של הר"י חיון ידוע לנו על בנו רבי משה חיון, שמילא את מקומו אחריו ברבנות ליסבון, ונכדו רבי יהודה בן רבי משה אלבוטיני מחבר ספר 'יסוד משנה תורה', שהיה בן בתו של רי"ח, ומגדולי החכמים בטורקיה בדור שאחרי גירוש ספרד, כפה"נ ששני אישים אלו אף קבלו ממנו בתורה ויראה.

שנת פטירתו של הר"י חיון לא ברורה, גם לא נתברר האם נפטר במדינת הולדתו 'פורטוגל', או שמא עבר לטורקיה בסוף ימיו, אבל כפי הנראה כמעט ודאי הדבר שנפטר קודם לגירוש ספרד.

חיבוריו של הר"י חיון:

חיבוריו של הר"י חיון ששרדו בידינו הם מתחום הפרשנות והמחשבה בלבד, אבל כפה"נ חיבר גם חיבורים בעניינים הלכתיים, אבל מה ששרד בידינו הם תשובה אחת בענין עגונה שנדפסה בספר 'אוצר החיים' ח"ו (נדפס בטאנג'יר בשנת תר"ץ) עמ' 210, ועוד שמועה אחת המובאת ע"י תלמידו ר"ד ן' יחיא באחד מספריו, ומשם הובא ב'בית יוסף' ביורה דעה סי' לט סקכ"ה.

פירוש ספר ישעיה. חיבור זה הוא הראשון מבין חיבוריו הפרשניים של רי"ח, בהקדמתו לחיבור זה הוא מבאר את עיקרי שיטתו הפרשנית. למרבה הצער חיבור זה לעת עתה אינו בידינו, והמקום ימלא חסרונינו במהרה.

פירוש ספר ירמיה. פירוש זה הוא ג"כ מן הראשונים שחיבר רי"ח, חיבור זה עדיין לא נדפס והוא טמון בכת"י.

פירוש ספר תרי עשר. פירוש זה שהוא מן המרכזיים בחיבוריו של ר"ח, עדיין לא נדפס בשלימות ועוסקים עדיין בהדרתו ועריכתו לקראת הוצאתו לאור, כשעד עתה הודפסו הפירושים לספרי 'עובדיה' ו'ונה ו'מיכה' ע"י ד"ר משה ציפור הי"ו.

פירוש ספר יחזקאל. חיבור זה בו מפליא הר"י חיון בהסברתו את אחד מספרי המקרא הקשים ביותר, יצא לאור ע"י 'מכון אופק' בשנת תשס"ו.

פירוש ספר תהלים. פירוש זה הינו הנרחב והנוח ביותר מכל החיבורים הקדומים לספר זה, בהקדמתו לחיבורו זה מבאר ר"ח, כי לפניו עמדו פירושיהם של רש"י הרד"ק והראב"ע, וכיון שהתבונן עליהם וראה כי אינם מפרשים כל מילות הפסוקים, לכן החליט לחבר את ביאורו בו הוא מקפיד לבאר כל מילה ומילה שבפסוקים. חיבור זה נדפס ע"י יוחנן קאפח בשנת תשע"ו בהוצאת 'מוסד הרב קוק'.

פירוש ספר משלי. חיבור זה של הר"י חיון אינו בידינו למרבה הצער, ואין לנו כמעט ידיעות עליו.

פירוש לארבע מגילות. הר"י חיון כחלק ממפעלו לביאור המקרא, ביאר אף ארבע מתוך חמשת המגילות שבכתובים, והן: שה"ש, איכה, קהלת, ואסתר. מביניהם נדפס בשנת תש"ס רק הביאור למגילת אסתר ע"י מכון 'באר התורה', יש לציין שביאור זה היה מוכר אצל מבארי מגילת אסתר בדורות שאחריו, כמו מהריט"ץ ועוד.

פירוש ההפטרות. לנוחות הלומדים חיבר הר"י חיון לא רק ביאור לספרי המקרא, אלא גם ביאור להפטרות על הפרשיות השונות, חיבור זה עדיין רובו מצוי בכתב יד, ורק ביאור לכמה הפטרות מספר יחזקאל נדפסו בתוך ספר 'לקוטי מן' (אמסטרדם תקל"ד) - ליקוטים מביאורים להפטרות. [והם להפטרות פרשיות וארא אחרי מות וקדושים, ויר"ט ראשון של שבועות].

'מילי דאבות' - פירוש לפרקי אבות. פירוש זה שהינו החיבור המפורסם ביותר של ר"ח, את כתיבתו סייע הר"י חיון בשנת ה' אלפים ר"ח, ונדפס כבר בשנת של"ב או של"ט בקושטא, ומאז במהדורות רבות מאד, ולאחרונה בשנת תשל"ג ע"י מכון 'תורה שלמה'.

מאמרים שונים בעניני המקראות. מלבד ביאוריו לספרי התנ"ך השונים, כתב הר"י חיון בהזדמנויות שונות, מאמרים שונים הבאים לביאור ענינים ופרשיות שונות הנוגעים למקרא, ובכלל זה כתב תשעה מאמרים, ואלו הם:

- א. מגיד משנה - ביאור יחס מעמדו של ספר דברים, מאמר זה נכתב כתשובה לשאלת תלמידו האברבנאל.
- ב. מאמר לביאור ענין בני גד ובני ראובן.
- ג. מאמר לביאור ענין בן אשה ישראלית והוא בן איש מצרי.
- ד. מאמר לביאור פרשיות שונות בספר במדבר.
- ה. מאמר לביאור ענין דיבור מרים ואהרן במשה.
- ו. מאמר בענין המרגלים.
- ז. מאמר לביאור חטא משה ואהרן.
- ח. מאמר על סגולות הכתב העברי.
- ט. מאמר על ברכות התורה.

כל המאמרים הללו נדפסו במקובץ ע"י אברהם גרוס בספרו 'רבי יוסף בן אברהם חיון מנהיג קהילת ליסבון ויצירתו' (רמת גן תשנ"ג).

תגובות הערות והארות למאמר 'פרשני המקרא', ניתן לשלוח בדוא"ל: moshegmosheg@gmail.com